

Bitartekaritzarik gabeko kazetaritza

Luistxo Fernandez

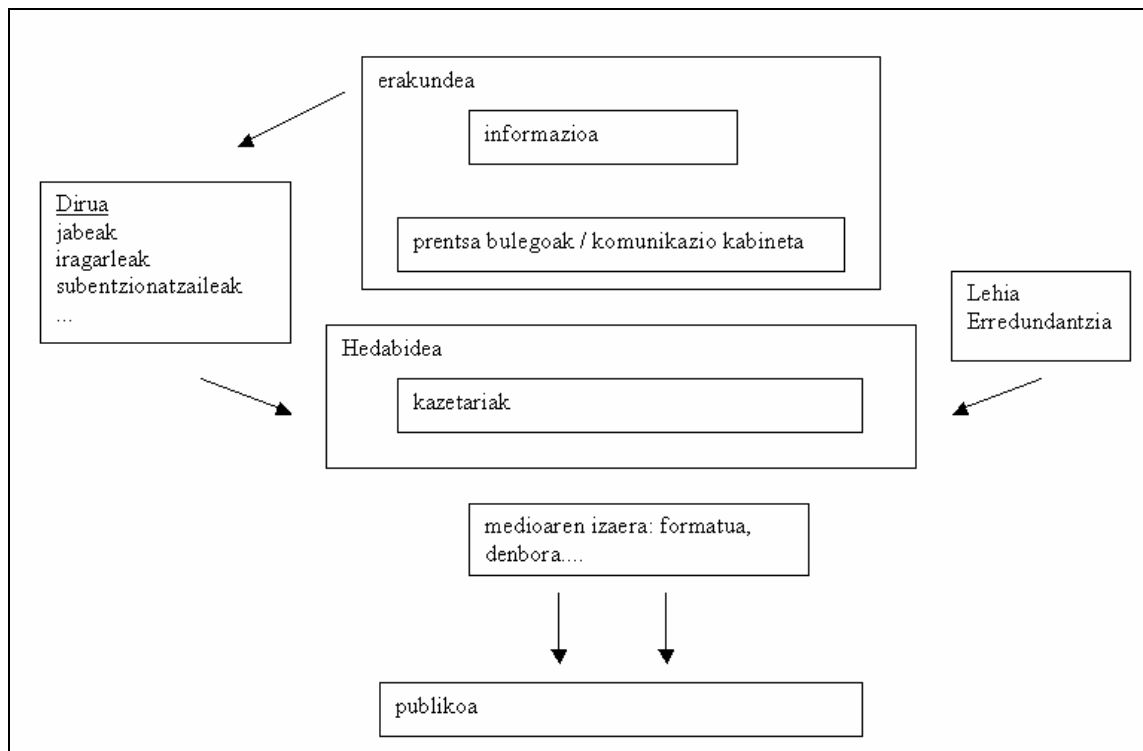

euskarazko **kazetaritza** ren I. kongresua

1. Informazioaren ziklo "bitartekatua"

Gaur egunean, ez da inorentzat sekretua, hedabideek prozesatzen duten informazioa oso mediatizatua dago, berba zatar batekin esateko. Bitartekatua dago informazioa, beste berba zatar batekin esateko.

Ikusi dezagun eskema bat.

1. irudia

Informazioa toki jakin batean dago. Era bateko edo besteko erakunde batean. Informazio horrek, publikora iristeko, kapa asko igaro behar ditu. Lehenengo eta behin, erakundearen beraren komunikazio politika edo kabinetea edo dena delakoa dago. Publikoki edo zeharka, erakunde bakoitza saiatzen da bere informazioa bere eran ematen.

Ondoren, kazetariak ere ez du inguru erabat aske batean jasotzen informazio hori. Hedabide jakin batean dago, eta hedabide horren politika eta lerroetara moldatzen da, modu batean edo bestean.

Hedabidea bera, edo bere zuzendaritza, erakunde informatzaileen presio zuzenen mendean dago. Edo diruaren presiopean. *Dirua*, testuinguru honetan, sarri askotan informazioa duen erakundea bera da, edo erakunde haren lehengusua...

Bestetik, hedabideak esparru informatibo osoaren presioa ere sentitzen du: lehian dago etengabe. Besteek esaten ez dutena esaten saiatu behar da, nobedadea ematen; eta aldi berean kontrakoa, besteek X gaiaz jardun eta jardun badihardute, hartaz ez jardutea gero eta zailagoa izango zaio. Talde mediatikoen garaian ere, informazioa eta mezua kanal ugaritatik transmititzeko premia eta presioa ere hor dago.

Medio bakoitzaren kanal bakoitzak baditu gero bere presioak: zierre ordua, testua, irudia edo soinua prozesatu eta garaiz prest izateko presioa... Askotan, zierrearen betebeharrarekin, beste kreatibitate aukera handirik ez du kazetariak.

Eskema honetan, marraztu ditudan lauki horietarik (1. irudia) gehienak dira presio-gileak, eta apenas bi katebegi dira presioa jasaten dutenak: informazioa bera, eta kazetariak.

Nik ez dut uste informazioaren zikloan, hedabideen munduan, presioen eta bitartekaritzen nahasmen hori arindu egingo denik.

Prensa-kabineteen tirania salatzen idatzi dira tesinak eta tesiak, eta idatziko dira hemendik aurrera ere, baina haien aurkako borrokak ez du exito handirik edukiko. Etorkizunean ez da prentsa-kabinete gutxiago egongo. Gehiago egongo da, bitartekari gehiago egongo da. Edozein dantza-taldek ere, azkenean, komunikabideekin harremanetarako pertsona bat izendatzen amaituko du.

Dantza-taldearen informazioa pertsona horrek bideratuko du, eta kazetariak, azken batean, prozesatu egingo dute. Prozesatzaile espertoak bihurtzen dira kazetariak eskema honetan; horixe da profesionaltasuna kontestu honetan, prozesatzean efikazia.

Hala ere, eskema egiazkoa izan arren, exajeratua litzateke esatea hedabideen eskema honetan lan egiten duten kazetari guztiak prozesatzaile hutsak direnik. Ez da egia. Benetako kazetaritza ere irakurri edo jaso daiteke. Hedabidearen zuzendaritzak edo lerroak analisisia eta eduki sakonak ematea erabaki dezake, eta emango ditu, interesatzen zaion esparruetan (edo iristea posible zaion esparruetan), eta kazetari batzuek kasu horietan benetako kazetaritza egiteko aukera izan dezakete. Baina kazetaritza egiteko libre geratzen diren esparruak, medioak erabakitzen ditu, diruari erreparatuta. Euskarazko medioetan, Nafarroako Gobernuari buruzko artikulu kritikoak irakurriko ditugu, ze apenas dago dirurik galtzeko (UPNkoekin, dena galdutzat jo dezakegu), baina Jaurlaritzaren inguruan, bertsio ofizialetatik harantzago doan ezer entzutea, irakurtzea edo ikustea euskaraz zaila da.

2. Internet sartzen denean informazio zikloa...

Zer eragin du edo izan dezake Internetek honetan guztian?

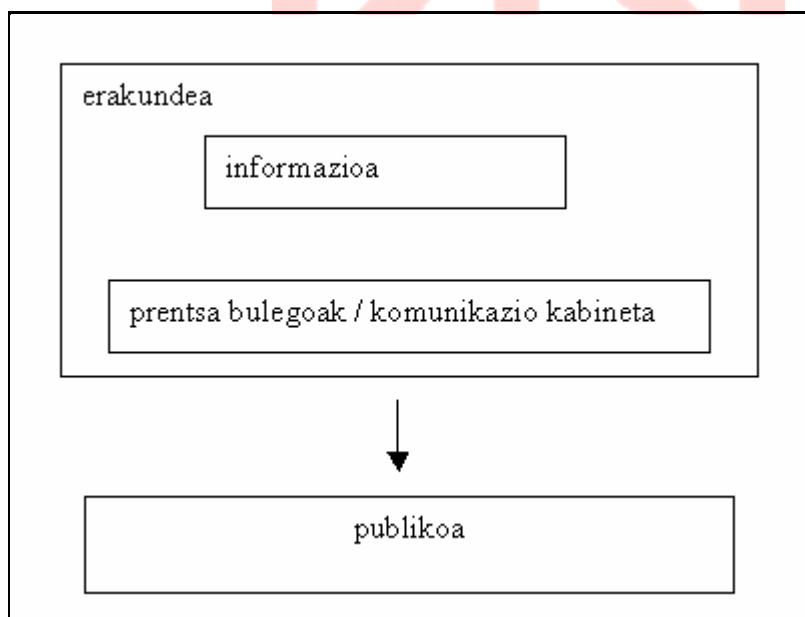
Oro har, Internetek bitartekaritza kateak murrizten ditu. Merkataritza elektronikoaren promesa hori zen, eta ez da guztiz gauzatu, baina apurtxo bat bai. Disketxe batzuek zuzenean saltzen dituzte disko batzuk, banaketa-etxeen bidez lortzen dena baino etekin handiagoarekin. Dell etxeak ordenagailuak saltzen ditu Internetetik, edozein denda-katek (Beep, Datac) baino askoz hobeto.

Informazioaren katean ere, lehen marraztutako bitartekaritza ugarien esparruan, nik uste dut Internetek bitarteko asko ezabatzen dituela edo ezaba ditzakeela.

Eta hor sortzen da lehen ebidentzia hauxe da: bitartekaritarik gabeko kazetaritza, neurri handi batean, kazetaririk gabeko kazetaritza da.

Nola aldatzen da komunikazioaren, informazioaren zikloa, lehen eskema hartan Internet sartzen dugunean?

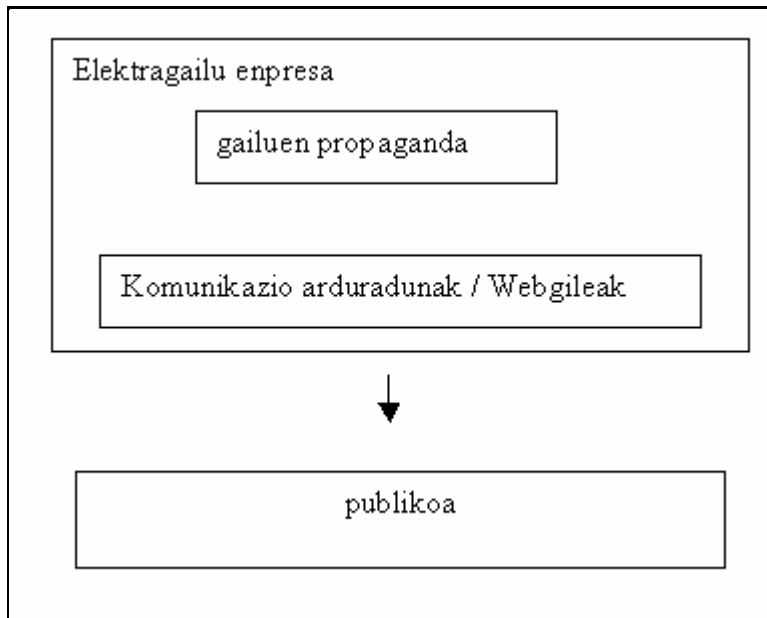
Honela, nire iritziz.

2. irudia

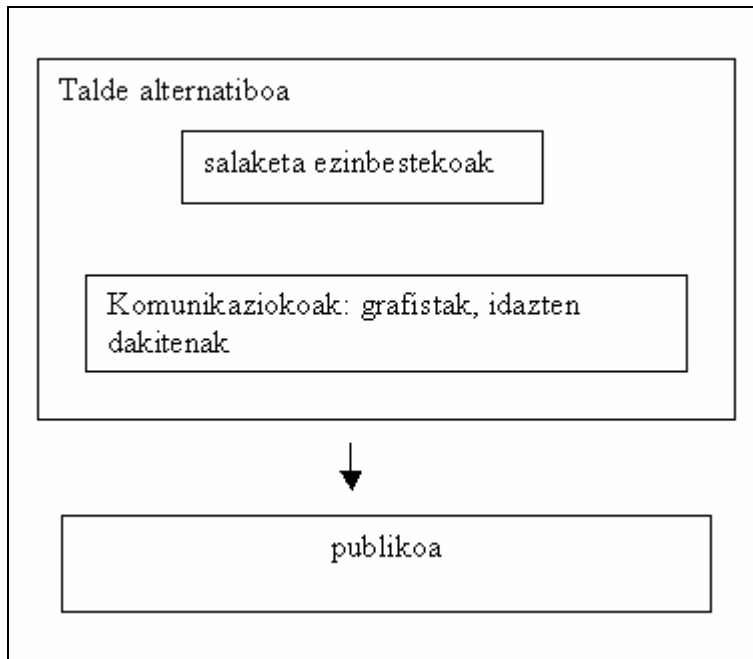
Informazio-kabineteen eta hedabideetako kazetarien arteko gerran, inor soberan badago, kazetariak izango dira Interneten. Erakunde jakin batek, bere informazioa publikoarengana nahi duen bezala iristarazteko, Internetez zabaldu besterik ez du. Ez du tarteko beharrik, webgune korporatibo baten bidez informazio korporatiboa bana badezake.

Enpresa baten informazio komertziala banatzeko balio dezake eskema horrek. Informazio korporatibo propagandistikoa nola banatu 21. mendean? Internet bidez, eta zuzenean. Enpresak ematen duen informazioaren kontrol osoa dauka, ez dago tartean gure zenbakiak oker edo gaizki labor ditzakeen inor.

3. irudia

Informazio instituzionala edo enpresa-informazio komertzialarekin ikusita, eskema honek itxura kaskarra dauka: diruak agindutako kontrol mediatikoa dakarkigu gogora. Baina eskema bera aplikatu dakiokete edozeini. Erakunde alternatibo batek salaketak hedabideen bidez zabaltzeko, gaituratu behar dituen filtroak ez dira gutxi: *Diruaren* eta hedabideen interesak daude batetik, eta kazetarien ahalmenak gero, ea ondo esango duten esan nahi duguna. Horren aurrean, Interneten zer? zuzenean bota. Erakunde ekologista batek ez du medioetara informazioa zabaltzeko beharrik Interneten zer aterako dioten ikusteko, bere webgunean gauzak esan, horixe da egin dezakeena eta egin behar duena.

4. irudia

Indymedia informazio sare alternatiboaren leloa gogora dezagun: *don't hate the media, be the media*.

Erakundearen eta publikoaren arteko komunikazio modu honetan, kazetarietako tokirik ez dagoela ematen du... Ezabatu ditugu eskematik hedabideak eta kazetariak.

Baina ez dugu ezabatu kazetaritza lana. Komunikazio kabineteetan kazetariak edo komunikatzaileak egoten dira lanean, beren jabeek behar dutena esateko, noski, baina ez da horren desberdina egoera hori hedabide arrunt batekin alderatuta.

Erakunde alternatiboan ere, azken batean, kazetaritza lana tokatzen da egitea Internet bidez informazioa zabaltzeko: grafiestek eta argazkilariek egin dezakete beren parte, idazleek berea...

3. Hartzailera igorle bihurtzen denean: blogak

Internetek, bestalde, beste faktore batzuk ere ezartzen ditu. Informazioaren ziklo zuzen-zuzena deskribatu dizuet, erakundeak informazioa zuzenean publikoari bidaltzekoa. Baina, horrez gain, informazio ziklo konplexuagoak ere badaude Interneten. Hartzailera igorle bihurtzeko gaitasuna duen medioa delako Internet, benetako komunikazioa, bi norabidetakoa, gauzatzeko bidea ematen duen tresna da. Horrek, sorkuntza kolektibo eta indibidualerako aukera handiak ematen ditu. Informazioaren hedapenerako ere bai.

Informazio hedapenerako modu batzuk ezagutzen ditugu. E-posta bidezko komunikazioa, posta-zerrendak... Baina azkenaldi honetan, indar bereziz ezarri direnak weblogak dira.

Webloga estandar bat da dagoeneko. Informazioa, albisteak antolatzeko modu arketipikoa weblogarena da gaur egunean. Azken albisteak goian, haren azpian, atzeranzko ordena kronologikoan, gainerakoak. Lehen orrian hamar sartzen badira, bat berria kargatzen denean, 10.a orritik irten egiten da, baina (idealki bederen) artxibatuta jarraitzen du. Weblogaren eredu simple honi jarraitzen diote albistegi ia guztiek Interneten. Baita berez blogak ez direnek ere: egunkari digital gehienak eta prentsa-ohar korporatiboen bildumak, adibidez, goitik beherako ordena kronologiko horretan egituratzen dira.

Hortik aurrera, ñabardurak has daitezke. Bi motatako weblogak daudela esan daiteke:

- **Kolektiboak**, lehen jeneraziokoak. Slashdot [1] izan zen aitzindari, eta Kuro5hin [2] haren ondorengo nagusia. Gaztelaniaz Barrapunto [3] sortu zen, eta tinko dirau. Euskaraz, Sustatu [4]. Oro har, weblog terminoa erabiltzen da horientzat.

- **Pertsonalak**. Pertsona edo taldetxo bakarrak sortzen eta kudeatzen dituenak. Intimitate bitxiak anonimatotik kontatzen zituen neskarena izan zen, beharbada, era honetako lehen weblog esanguratsua, baina harrezkero espertoenak asko indartu dira. Hauentzat, gehiago erabiltzen da bitakora terminoa, edo blog, laburtuta, forma luzearen ordeaz.

(Berez, blog eta weblog gauza bera dira, baina badago halako ñabardura lexiko bat bien artean, kolektiboak eta pertsonalak desberdintzen dituen)

Blogak, halaber, idazteko orduan partehartze-aukera desberdinen arabera ere sailka daitezke. Kolektiboetan, erantzunak posible izaten dira ia beti, eta parte-hartze ireki samarra ere egoten da, baina mezu nagusien zein erantzunen argitalpenerako, moderazio, ponderazio edo kontrol sistema desberdinak egon daitezke.

Blog pertsonaletan ere, egileek batzuetan ez dute nahi erantzunik, eta ez da egoten. Beste batzuetan, erantzun moderatuak egoten dira, eta blog-gile batzuek erantzun libreak ere sustatzen dituzte. Blog pertsonaletan beste erantzun mota ere badago: trackbacka, artikulua bati beste blog batetik egiten zaion deia edo erreferentzia.

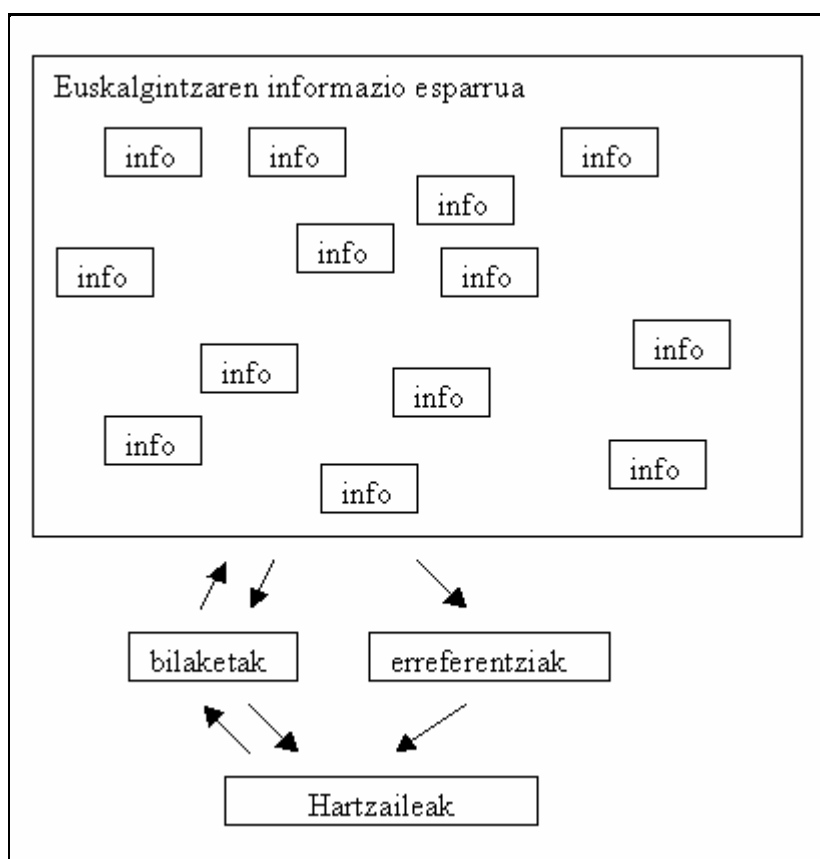
4. Hartzaileak informazioa jarraitzeko dituen moduak: zori hutsetik, gogokoetara, eta XML feed-etara

Irakurtzeko modu eta ohituretan, blogak irakurtzen ditugu bi modutan:

- Interneten edukia normalean edo noizbehinka bilaketa edo erreferentzia baten ondorioz zerbait irakurtzen dugunean bezala.

- Modu jarraituan. Internautak XML Feedak zer diren eta nola aprobeztatzen diren ikasten duenean, feed bidez harpideturik irakurri ohi ditu blogak. Bestela, gogokoenen atalean lotura gehituta. Blog irakurketa blog-jarraipena izan ohi da.

Lehen irakurketa modua esparru jakin batean aplikatuta...

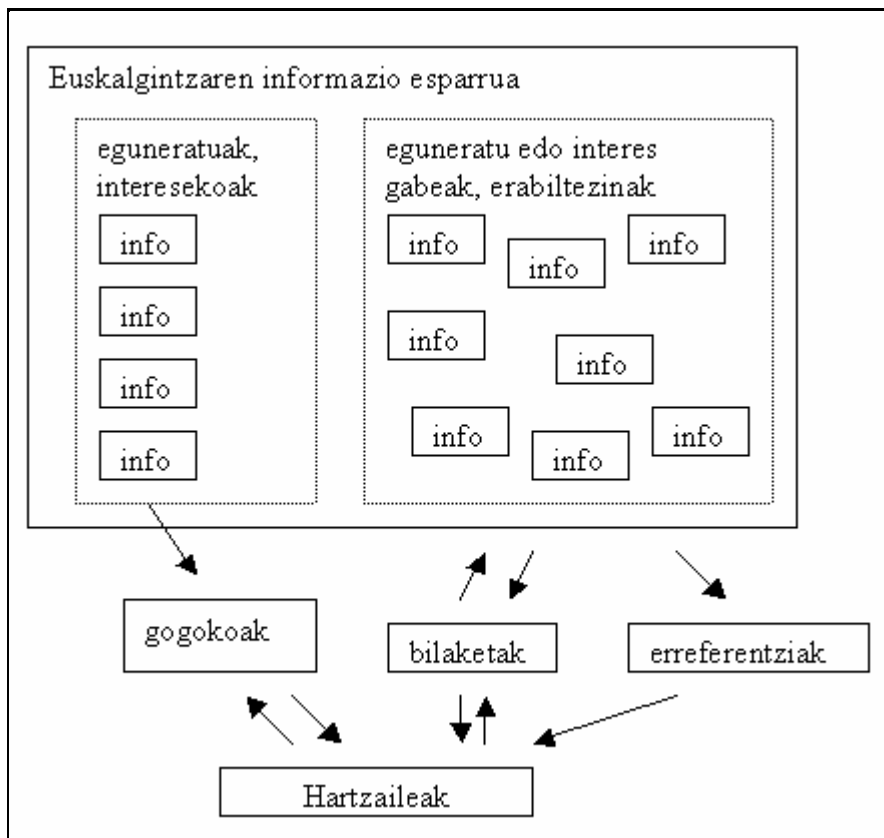

5. irudia

Informazioa horrela jasotzea eta banatzea zaila da. Bilatzaileen kapritxoan mende daude informazio ekoizleak eta hartzaileak, eta erreferentzien dantza ere aldakorra da. Webgune batek prentsa-aipamena lortu eta bisitak lortuko ditu, erreferentzia horiek idatziz zirkulatzen duelako, baina 24 orduren buruan, erreferentzia zakarrontzira doa.

Zorte hutsaren "bitartekaritza" sufritzen du informazioak hartzailearengana iristerako, eta horren gainean "zentzua" eraikitzea zaila da.

Erabiltzaile aurreratuagoak, zorte hutsaren bitartekaritza kenduko du, apurka-apurka, Interneteko bere informazio kanalak zehaztean. Lehen urratsa, gogokoenen edo favoritoen zerrenda egitea da.

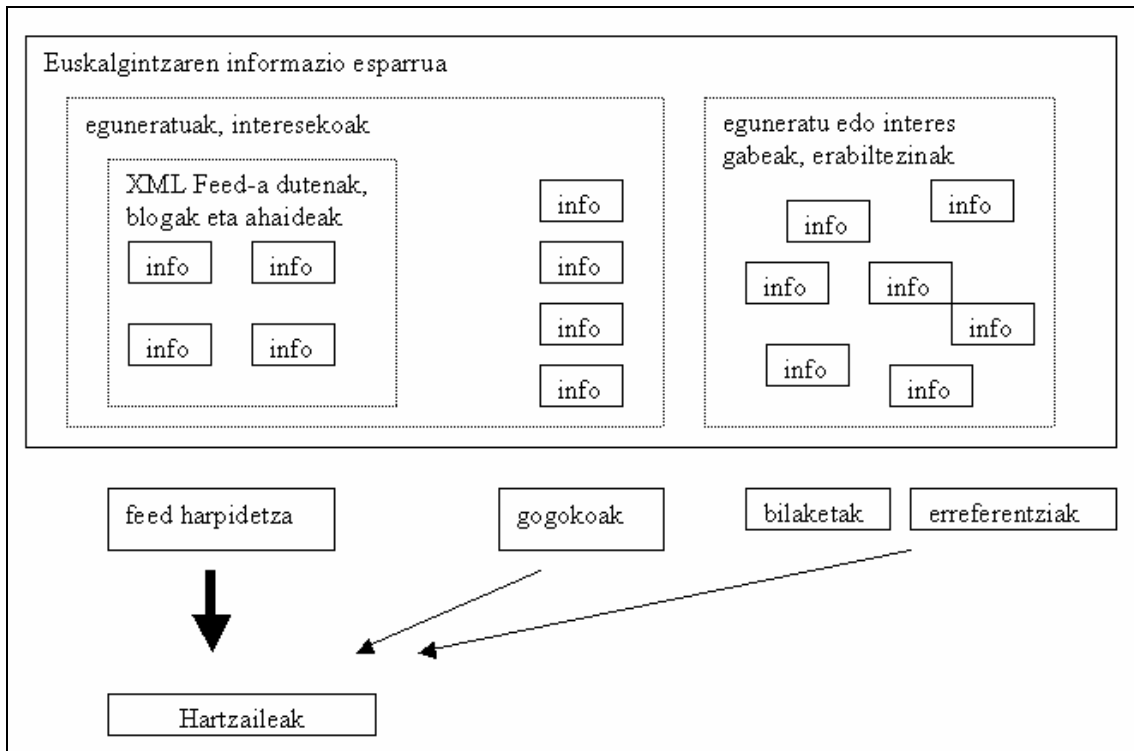
6. irudia

Hartzaileak zentzua eraikitzeko aukera gehiago dauka horrela. Jakina, informazio esparru jakin batean, ez interesik, ez eguneratzeko modurik, ez erabiltzeko erraztasunik ez duten webguneek ez dute favorito edo gogokoenen zerrenda jakin batean agertzeko aukerarik. Kriteriodun hartzaileen informazio multzoetatik kanpo geratuko dira informatzaile horiek.

Informazio bideek hierarkia argi bat dute, gogokoenetatik datoz kontsulta eta informazio esanguratsuak, eta besteak bilaketa+erreferentziak, lehen bezala, zortearen bidez informaziorik inoiz filtratzen bada, ba ondo, baina normalean...

Internauta gehienak iritsi dira, esango nuke, informazioaren gainean kontrol apur bat izatera metodo horren bidez. Baina laster etorriko da informazioaren gaineko kontrol are estuagoa egiteko garaia. Une jakin batean, gogokoenen zerrenda handi bat

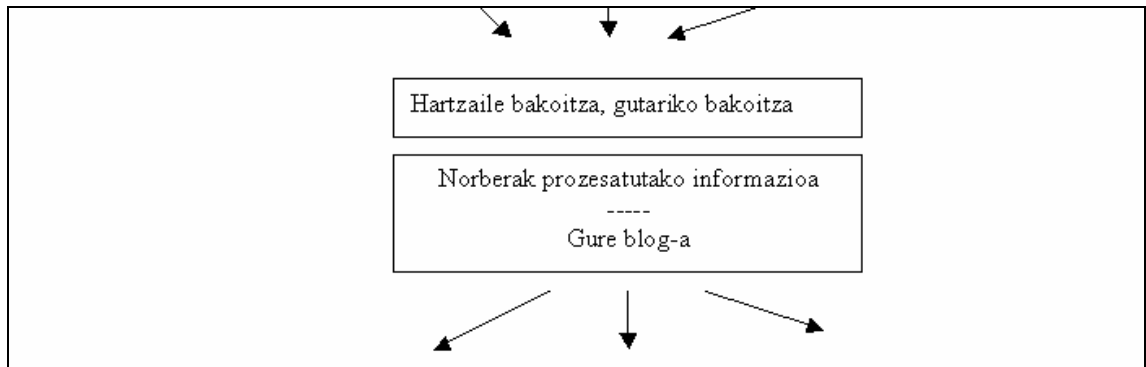
kontrolaezina bihurtzen da: gogokoetan loturak egon badaude, uzten ditugu, baina haiek egunero bisitatzea... gogokoetan klikatzea, asko pilatzen direnean (informazio gehiagotara iristeko premia sentitu ahala), zortearen faktorearen pareko bihurtzen da: gogoratzen garenean klikatzen dugu. Azkenean, gogokoenen zerrendan, igual 40 lotura ditugu, baina egunero bisitatuak pare bat besterik ez dira izaten.

7. irudia

Zentzua eraikitzeko modu zuzena hau da. Bloggerako informazio iturrietatik datozen feedetara harpidetza eginez, benetako diskriminazio bat egiteko aukera dugu internautok. Kostatu da hona iristea, baina behin aurkitzen duzuenean informatzeko modu hau, kateatuta geratzen da bat, e-postaren ezinbestekotasuna bezainbestekoa bihurtzen da feed-harpidetzen gaineko zainketa eta irakurketa.

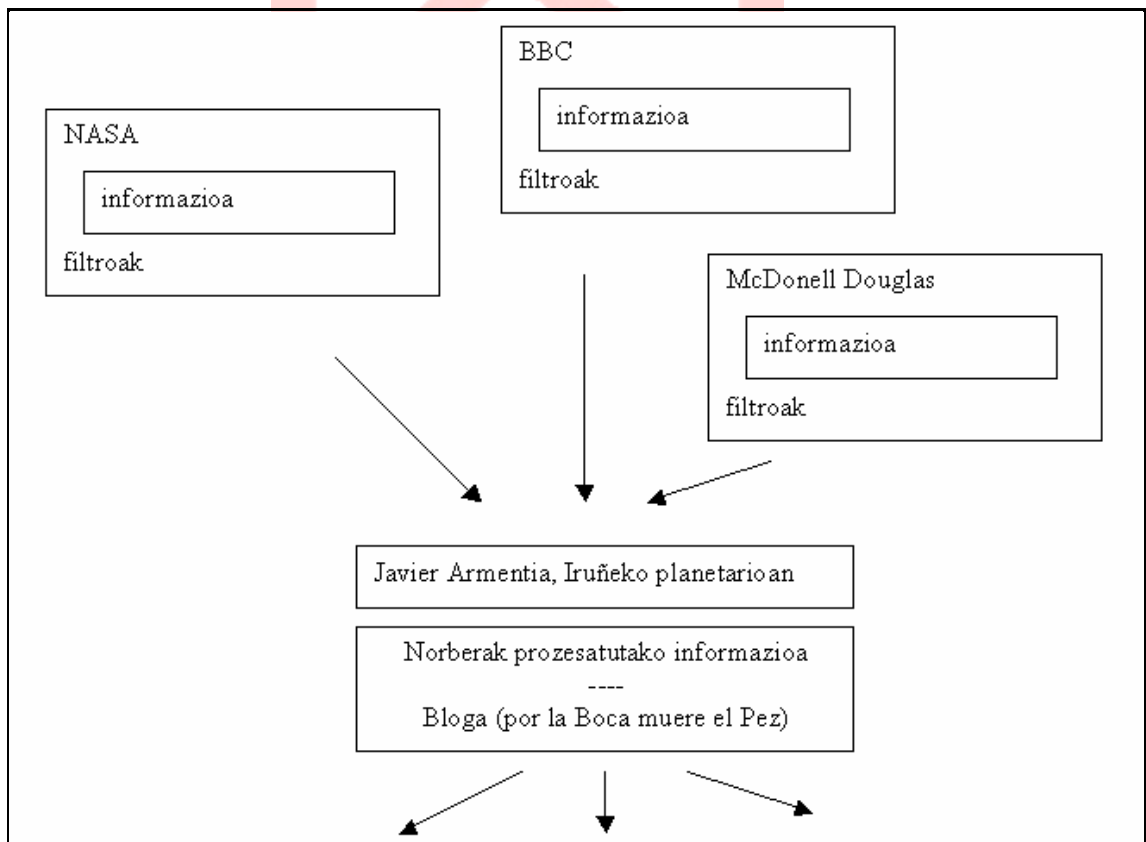
Feed-harpidetzaren "bitartekaritza" hartzaileen zentzunean eta informazio beharretan du oinarria. Informazio ekoizleek kontuan hartu beharko lukete hori. Gogokoien bidezko bisitak, eta bilaketa+erreferentzia metodoaren bidez informazioa hedatzeko moduak, informazio hedapena zoriaren mende uztea ekarriko dute. Informazioa egoki enpaketatuta behar da medio berri honetan, ez edozein modutan, eta Interneteko web nabigazioa 10 urte zahar bada dagoeneko: estandarrak badoaz finkatzen, zerk funtzionatzen duen eta kea zer den argiago ikusten da dagoeneko, 2004. urtean.

9. irudia

Hartzaile bakoitza bihur daiteke igorle. Baina, noski, bakan batzuk bakarrik bihurtzen dira. Eta igorle bihurtzen direnetatik, noski, bakoitzak nola prozesatzen duen informazioa, eztabaidatzekoa litzateke, ea benetan "zentzua" sortzen duten, edo zarata hutsa. Azken batean, informazioaren katean txertatzen bagara gu, hartzaileok, gure eskakeria guztiekin, ez dugu informazioaren zikloaren bitartekaritza maila jaisten, handitzen baizik, akaso zarata eta manipulazio gehiago sortuz...

Hala ere, batzuetan, miraria gertatzen da...

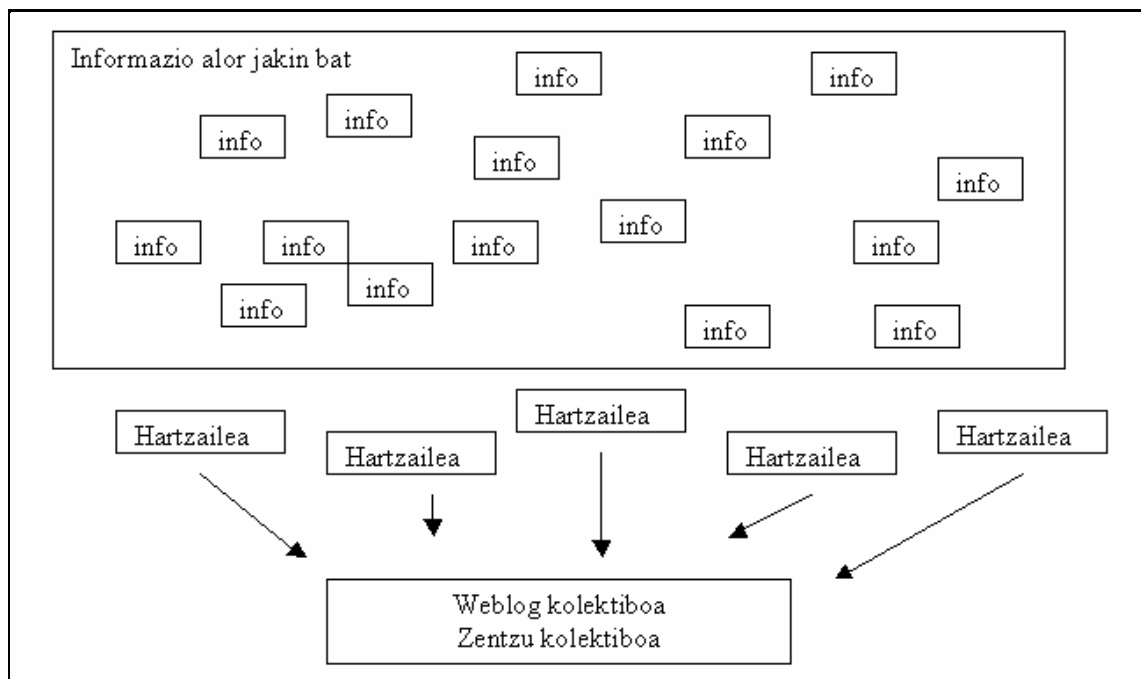
10. irudia

Javier Armentia akaso ez da oso ona izango Euskal Herriko informazio politikoa prozesatzen. Futboleko analisietan ere, inutila da

gizona, gutako edozeinek baino askoz gutxiago daki gizajoak. Baina Iruñeko planetarioko zuzendaria da, eta badaki zerbait astrofisikaz. Hortaz, astrofisikaz informatzen duenean bere blogean [5], ziur egon gaiteske, beste bitartekari askok ezarritako traba eta informazio-nahasmenduaren gaitetik, informazio zehatz eta ona eskaintzen digula.

Bitartekari bat gehiago (Armentia), baina bitartekaritza gutxiago informazioaren zikloan, horra Interneten ondorio bat.

Batzuetan ez da ezinbestekoa esperto handi bat izatea informazioa prozesatzen duena. Esperto txiki mordoak, edo, nahi bada, tonto mordoak batek ere efektu bera egin dezakegu. Honela:

11. irudia

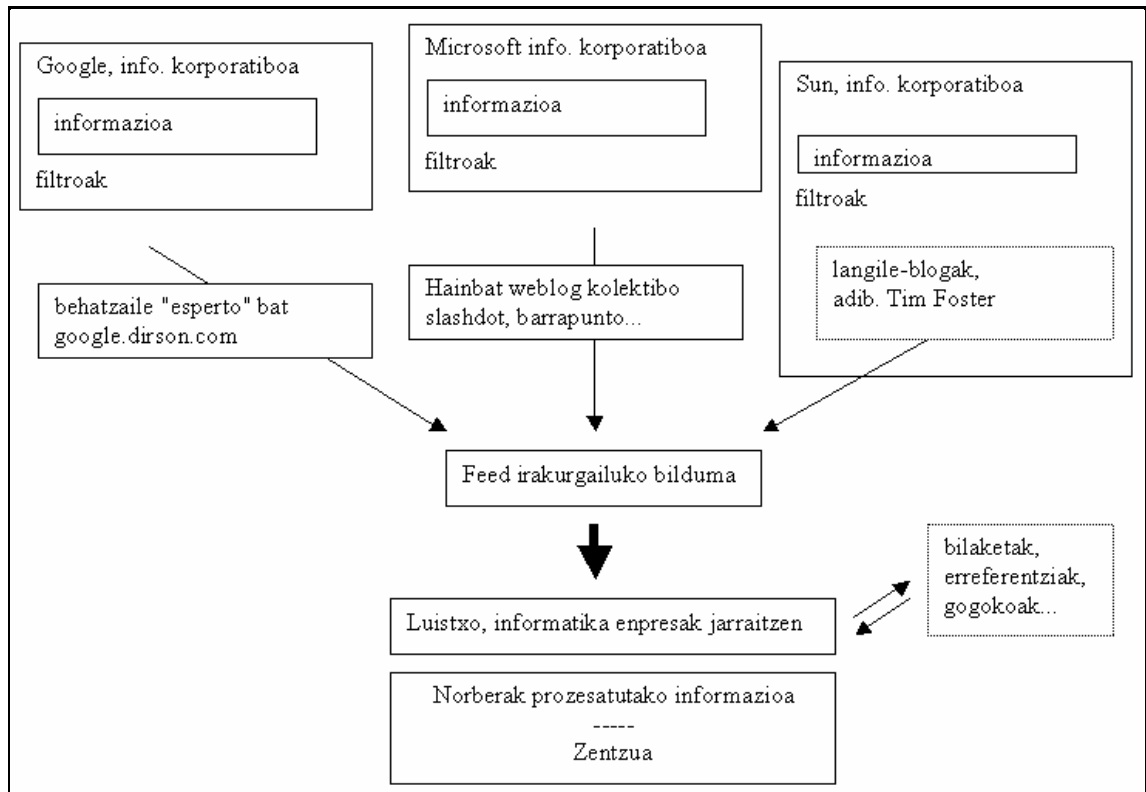
Era honetako informatibo kolektiboak badaude, eta ez nolana hikoak. Hartzaile mordo baten artean osatutako Barrapunto.com albistegia da, adibidez, espainolez informatikaz eta teknologiaz oro har informatuta egoteko mediorik onena.

Hartzaile bakoitza igorle izan daiteke Barrapuntan, eta beharbada mezu ertaina edo hartzaile bakoitzak interesekotzat jotzen duen gai medioa memelokeria handi bat da, baina oro har, zaborraren artean, harribitxiak ere sortzen dira, analisi sakonak, edo informazio benetan berriak.

Gainera, artikulu bakoitza ere, jatorrizko "informatikaren mundu informatiboa" bezala, hartzaile mordo baten eskuetatik pasatzen da, eta erantzunez hornitzen da, datu osagarri, errefutazio biribilez,

eztabaidez... Kakofonia horretan askotan zarata besterik ez da sortzen, baina beste batzuetan, zentzua eta benetako informazioa.

Era berean, Armentia bezalako bloga, edo blog kolektibo hauek, informazioaren ziklo orokorrean sartzen dira. Nik sartuta ditut zenbait blog eta filtro nire informazio-iturrietan, eta feed-irakurgailuen bitarteko teknikoak erabiliz, zentzu zehatzagoa ere lor dezaket horrela. Honela jarraitzen du Luistxok informatika enpresa handi-handi batzuen informazioa Interneten:

12. irudia

Googlek eta Microsoftek zuzenean esaten didatena sinetsi baino, beste batzuek informazio-katean ezarritako filtroen bidez irakurtzen dut. Filtro horiek ez dira, inola ere ez, "hedabideen bitartekaritza", beste internauta batzuek ezarritakoak baizik... Armentia eta bere bloga, edo Barrapunto, teknologiaren inguruko blog kolektiboa: horrelakoak eskura izanda, zertarako behar ditut kazetariak prozesatutako zientzia eta teknologiari buruzko albisteak? Ezertarako ere ez. Prozesatzaile hobeak dira haiek...

Gainera blog irakurketak badu beste ezaugarri *kalitateko* bat. Blog bat irakurtzea, zutabegile bat jarraitzea bezala da. Eta zutabegileak bezala, gai zehatz batean duten ezagutza apreziatzen duzu batetik, baina ez hori bakarrik, bere idazteko era ere apreziatzen duzu... Mikel Elorza irakurtzen dut igandero *Berrian*, eta politikaz ematen dizkidan pistak gustatzen zaizkit, baina baita txiste txoroak egiten dituenen

ere. Nire blog faboritoak ere hala irakurtzen ditut: apreziatzen ditut Mini-D-ko [6] argentinarrak web diseinuaz esaten dituenak (maisutzat daukat horretan), baina bere fetitxe japoniarrak aipatzen dituenean ere interesa du bere blogak.

Zutabea ez da, gainera, beti sorkuntza literarioarekin lotu behar... perfil teknikoa, akademikoa edo ekonomikoa duten blog-gile asko dago sarean. Hauen zutabeak jarraitzea, nolabait, aholkularitza zerbitzutxo bat izatea bezala da...

Blog kolektiboek, berriz, zutabe pertsonalarena baino gehiago, kafetegiko tertuliaren antza daukate. Eztabaidak proposatzen dira, eta ideiak trukutzen dira, edo desbideratzen dira... Tertuliano nagusienek gidatzen dute eztabaida, eta arau demokratiko edo autokratikoak egon daitezke tertulia bakoitzean, baina guztietan dago, gutxienik, adi-adi egoteko aukera, eta ia beti, halaber, norberak aportatzekoa.

Hortaz, gorago egindako blogen sailkapenean, beste ezaugarritxo bat:

- Blog pertsonalak, zutabegileak jarraitzea bezala.
- Blog kolektiboak, kafetegiko tertuliak.

6. Panorama euskalduna

Euskaraz ba ote dugu halakorik? Ez, eta bai. Weblog kolektibo bat badago, Sustatu, baina ez da, espainolez informatikaz informatzen duen Barrapunto bezain ona. Funtsean, Barrapunto bezala, hartzaile askoren artean Euskalgintza informazio-gai gisa, ber-prozesatzen duen weblog kolektibo bat da. Hala ere, sortzen diren albiste eta eztabaidetatik sortzen da benetako informazio baliagarria, benetako zentzua? Nire zalantzak ditut.

Markos Zapiainek erantzun ironiko batean definitu zuen oso ondo Sustatuko eztabaida tipikoak zein diren [7]. Honako hauek:

- Txintxuak dira ETAkuak, ala piztia kabroi hutsak?
- Euskal Txip labeldunari buruzko jardunaldiak. Txostenak, gaztelaniaz. Ez dago eskubiderik!

Nik gehituko nuke, beste gai hau ere arketipikoa bihurtu dela:

- Gizon batek bere minbiziari buruzko detaile kliniko guztiak ematen dizkigu.

Ez dira, inondik inora, euskalgintzari buruzko informazio-iturri sakon, fidagarri eta probetxuzko bat definitzeko giltzak... baina, hala ere, misterioaren bat dela medio, *Sustatu* interesgarria gertatzen da, eta adiktiboa ere bai askorentzat.

Bere polemika antzu samarren azpian, salaketa eta kontra-salaketen atzean, mezu zentzugabeen ondoan minbiziari buruzko kronika ikaragarri onak irakurtzen ditugularik, zentzu kolektiboa sortzen da, pizten da. Ez da informazio purua, ezta, demagun, informazio kalitatekoa, baina bada zerbait: bitartekaritza gabeko kazetaritza da, bai. Ia-ia kazetaririk gabe egina... Badu tertulia literarioaren aire hori.

Alor pertsonalean ere ez dugu gauza handirik. Baina apurtxo batzuk bai. Jabi Zabala Sarean.com da adibide teknologiko bat (aholkularitza zerbitzuaren tankera hartzen diot nik, doan aholkatzen gaitu Jabi, eta eskertzen diogu --neuk bederen), baina beste esparru batzuetan ere badaude perla sortu berriak, 2004. urte honetan bertan. Telebistaz eta modaz idazten duen Telezaborra [8] blog-gile anonimoa fenomeno bat da. Eta Ricardo Gomez filologoak hasitako FiloBlogia [9] blog berriak ere promesa txiki bat dakarkigu berarekin: hizkuntzari buruzko informazio zuzen eta zehatza non lortu edukiko dugula, medioetako kazetariak baino zehaztasun handiagoarekin prozesatutako informazioa iritsiko zaigula esparru horretatik.

Jabi Zabala kazetaria dela, bistakoa da. Baina Telezaborra ez omen da kazetaria, ezta, eta hau esan zidatenean harritu nintzen, telebistako langilea, nonbait. Ricardo Gomez ere ez da kazetaria. Baina kazetaritza egiten dute.

7. Zer gertatuko da hedabideekin eta kazetaritza estandarrekin

Interneteko aldaketa hauek gorabehera, ez dut uste paperaren, eta uhin hertzianoen munduan, beste kazetaritza eta hedabide eredu desagertuko denik. Ez nago seguru, ezta ere, Interneteko saltsa honek beste horri nola eragiten dion.

Medio horiek Interneten egoteko aukera handiak dituztela ere egia da. Blog kolektibo edo pertsonalak akaso informazio-iturri interesgarriagoak dira niretzat, medio tradizionalen webguneekin alderatuta, baina hala ere, hedabide horien izen-erakarmena handia izango da Interneten, eta edizio jarraituak eta eduki paperezkoak edo hertzianoak sare-bidez zabaltzeko izan dezaketen aukerak audientzia ekar diezaike medio horiei webean. Ordaindutako edizioek ere tokia

izango dutelakoan nago, nahiz eta horrekin, Espainian *El Pais*ek ustez izan duen porrotarekin, eszeptikoak asko diren.

Era berean, uste dut medio tradizionalak badutela blog motako informazio modu berriekin saiatzerik.

Internetera egokitutako informazio berria moldatzeko gauza ere izan daitezke hedabide tradizionalak, zergatik ez. Badute materialik eskura. *Liberation* egunkariak ematen dizkigu adibide pare bat [10] eta, sarean aurki daitezkeen adibideen artean, Spokesman Review egunkari erregional amerikarrean aurkitu dudana [11] interesgarria iruditu zait... adibide pare bat besterik ez dira, besterik ere egongo da. Zergatik ez ditu *Berriak* Juan Cruz Lakasta, Harkaitz Cano edo Imanol Muruaren blogak inauguratuko laster? Edo telebista-bloga, ez akaso izen-deitura jakin batekin lotuta? Topagunearen Asteon baino merkeagoa izango litzateke. Ez dago motiborik aukera hauek deskartatzeko. Guztiz posibleak eta egingarriak iruditzen zaizkit, inbidia emateko moduko produktuak.

Berriak badu, hortaz (adibide bat jartzearren), kalitateko blog sorta bat sarean jartzeko aukera. Baina hala ere, ez du eskusibitaterik izango. *Berriak* Canoren bloga argitara dezake, ados jartzen badira, baina Canok ez du behar *Berria* blog bat izateko. Bere kasa ere izan dezake, okurritzen bazaio behar duela. Eta hain zuzen ere, blog eta informazio-iturri interesgarrientzako aukera hor dago, hedabideetatik kanpoko blog-gintzan, hedabideetakoan baino gehiago. Kazetaritza interesgarriagoa izango da, nire iritziz, hedabideetatik kanpokoa, barrukoa baino.

Ez dut uste honek inor harritu beharko lukeenik. Gaur egungo medio tradizionaletan ere, informazio interesgarriena ez da kazetariak prozesatutako informazio arrunta, sekzioak titularrez betetzen dituzten albisteak edo teleberriko eskaletako piezak, baizik eta sinadura berezia daramaten analisiak: zutabegileak, analista politikoek kontatzen dizkiguten erradiografiak eta sekretutxoak, autoretza argia markatuta daramaten erreportaiak...

Autorearen zutabean, hortxe dago kazetaritza hedabide tradizionaletan, inon badago. Eta zutabearen elementu antzekoena, sarean, bloga da, lehen esan dudana bezala.

8. Kazetaritzarako talentua: sena eta teknika

Nolanahi ere, paperezko edo Internet-blogetako benetako kazetaritzaren funtsa bat bera izango da. Ez prozesamenduko efikazia, baizik eta betiko kazetaritzaren muina: sena eta teknika.

Kazetari sena, funtsean, gauza batentzako gustua izatea dela uste dut, 'berria' apreziatzen jakitea, euskaraz eta gutxi gorabehera gure inguruko erdaretan terminoak duen adiera bikoitzean: albiste zer den detektatzea eta hura gustatzea, eta gauza berriak apreziatzen jakitea, betikoa hauesten duen aldaketa zerk dakarren igartzea... eta aldaketen aurrean zirrara sentitzea.

Kazetari teknika ere, gauza bat da, funtsean, Interneten: idazten jakitea, gauzak kontatzen jakitea. Internet oro har, eta bereziki blogak, medio idatziak dira. Ez multimedia eta ez kristorik, ez sinetsi halakorik: medio idatzien kategoriakoa da Internet. Eta hortaz, abilezia tekniko nagusia behar du Interneteko komunikatzaileak: ondo idaztea, oro har, eta bereziki Interneterako. Horrez gain, Interneteko teknologiaren gaineko kontrol hobea duenak hobeto komunikatu ahal izango du, baina bigarren mailakoa da hori...

Sena eta teknika horiek izendatzeko beste termino ponpoxo bat ere erabil genezakeen: talentua.

Galdera da, badago talenturik Interneten? Bai. Talentua ez da hain gauza urria, eta Interneten talentua ugari dago [12]. CDen edo DVDen salmenta gainbehera etortzearekin, musika edo sormenerako talentua arriskuan jartzen dela esaten digute, baina ez dago horren frogarik: sarean irudi eta soinu sorkuntzarako zelako grina dagoen ikusi besterik ez dago. Enpresa batzuek software-patenteak bultzatzen dituztenean, enpresaren jakintza eta informatikarien talentua babestu nahi dutela diote, baina software librearen munduak erakutsi du Bulgariako logela urrun batean lanean dabilen mutil batek ere eskain dezakeela bere talentu programatzailea sarea erabiliz, talentua partekatzeo sistema bat eskaintzen bazaio (software librearen eredua).

Hedabide tradizional batzuetatik esaten digute adi ibiltzeko [13], zentzua eraikitzeo Interneteko informazio-itsasoan, beharrezkoa dela erakunde mediatikoaren eta bere kazetari berezituen talentu prozesatzaile ofizialdua...

Nik kontrakoa uste dut, hedabideen informazio-kate "bitartekatuan" talentua egon badagoela, baina ez dela han argiago ikusten Interneteko blogosferan baino. Hartzaile bakoitza igorle bihurtzeko aukera eman, eta ehun hartzailetarik bat igorle bihurtuko da, eta hamar igorletarik batek talentua erakutsiko du, edo hamar igorleren mezuen kakofoniatik, bestela, zentzun apur bat eraikiko da... Sarearen efektu ireki horretan sinesten dut, eta talentu askearen ugaritasunean. Oro har, gainera, ez dut uste erredakzio jakin batean, 30 kazetariko lagina harturik, sarean lanean ari diren 30 ingeniariako laginarekin alderatuta, batean bestean baino kazetari-talentu handiagorik dagoenik. Ez hedabideek gaur egunean duten lan

egiteko modua, ez kazetariak izaten duten prestakuntza, ez dira berme kazetari-talentuaren pizteko, nire ustez.

Eta talentua dagoenean ere, kazetari talentudunak sen hori zierre ordurako dagokion espazioa betetzen gastatu behar du, eta aldiz, akaso sarean lanean dagoen ingeniariak, zierre ordu barik, blog batean inbertitu dezake daukan kazetari-sen ezkutu hori...

Kazetari batzuek buelta eman diote kontu honi. Finlandiatik *BBC*ko korrespontsalak zer kontatuko ote duen, ez dakit (Finlandiako aktualitateak ez nau horrela bereziki erakartzen), baina Fiona Romeo alias *foe* delakoak, blog interesgarri bat badaukala badakit... [14]

Gainera, hedabide-egitura batean sartuta ez dagoen blog batek, hedabideen munduko morrontza ekonomikoetatik askeago egoteko aukera dauka. Hedabide tradizionala, eta hartan lan egiten duten kazetari eta prozesatzaileak, presio eta oreka ekonomiko zailtan lan egitera behartuta dauden negozio garesti batean dabilta: paper produkzioa, edo telebista produkzioa (ez horrenbeste irratia), oso garestiak dira. Hortaz, faktore ekonomikoen bitartekaritza eta presioa handiagoa da.

Internet merkeagoa da. Blog bat edukitzeko ez da diru asko behar. Baina dirua kostatzen da, hala ere. Akaso ordutan neurtzen den dirua. Eta, sarrerarik, edo ez dago, edo oso murrizak dira.

9. Internet vs. beste hedabideak: komunikazio esparru estrategiko batzuetan, Internet da giltza

Adibide bat aipatzeagatik: *Asteon* izugarri garestia suertatzen zen, eta laguntza faltan ito egin da. Telezaborra blogak ez du gasturik, eta ez du sarrerarik. Akaso ez du *Asteonek* baino askoz gehiago iraungo, baina bitartean, zulorik ez du eragingo, eta buruhauste ekonomikorik ere ez. Ixten denean, agur, eta beste zerbaitetara.

Irismen eta helburuetan, edo garrantzi estrategikoan, *Asteon* eta Telezaborra konparaezinak direla esango du norbaitek. Irismenean, gaur egunean, doako banaketa masibo paperezkoa ordaintzeko modua badugu, argi dago bai, Interneteko banaketa doako baina murriztuak ez duela bestearen ondoan parekatzerik. Baina helburuen garrantzi estrategikoan nik zalantzak ditut, ea bata bestearen hain gaintetik ote dabilen. Helburua bada publizitate-azpiegitura bat posible egitea, eta zortzi laguneko lantalde profesional bat izatea martxan... Tira, Telezaborraren helburuak ez dira horretara hurbiltzen, baina, zorrotz begiratuta, bestearen helburuak horiek baziren, helburuak eta bitartekoak nahasten ditugulako izango da: *Asteonen* helburua zortzi laguneko egitura profesional bat izatea zen, ala zortzi laguneko

egitura profesionala zen behar dena ez dakit zertarako? zer da lehenago, arrautza ala oiloa?

Jarri dezagun helburua muinean, informazioan. Telebistari buruzko informazioa euskaraz: informazio ziklo bat sortu horren inguruan. Euskararen komunikazio esparrua eraiki horretan ere... plan estrategikoez, nazio biltzabaidagunek, horrelakoak sarri aipatzen dituzte, baina... Telezaborra telebistari buruzko euskarazko komunikazio esparrua betetzera dator? Bai, zergatik ez. Osagarri xume bat, esan dezagun. Oraingoan, *Asteon* baino exito handiagoarekin, eta bideragarritasun ekonomiko handiagoarekin. Euskarazko hedabide "arrosak" ere (errebindikazio zahar bat zenbaitzuentzat), etortzekotan, horrela etorriko dira, Telezaborraren eredutik, eta ez Topaguneak paperezko produktu batean beste diru mordoa jokoan jartzetik... Alternatiba bakarra subentzio infinitua da: *Sorginen Laratza*. *Asteonek* ere subentzio infinitua beste alternatibarik ez zuen, seguru asko... Ez dut esaten, hala ere, mereziko ez zuenik. Subentzio infinituak ezinbestekoak dira Euskal Herrian, eta kasu batzuetan eztabaidatu ere ez dira egiten (EITB). Baina hori baino estrategia iraunkorragoa, ekonomikoki zentzuzkoagoa, da Internetekoa: ez horrenbeste diru sarrerengatik, gastu faltagatik baizik. Telezaborra ia doan da.

Ia doan, baina ez doan. Telezaborra ere ez da doan. Lana kostatzen da. Egilearen lana... Kontua da, egileak, edozein motibogatik, konpentsatzen ahal duela lan hori. Bizimodua beste nonbaitetik egiten du (edo bulego orduetan bere nagusiei denbora kentzen). Blog teknologikoak egiten dituztenek, adibidez, software librearen eremuan bezala, informazioa ematen dute, feedbacka eta erantzunak jasoko dituzten esperantzarekin. Edo bere burua promozionatzeko... Ze kurrikulum hobea Interneteko garaian, gai jakin batean duzun ezagutza eta esperientzia erakusteko, blog bat elikatzea baino?

Besterik gabe, akaso, zerbait esateko aukera eta gogoia izatea, eta gogo hori blog batean gauzatzea, nahikoa ordain da blog-gilearentzat. Beharbada, panorama informatibo eskasa ikustea izan daiteke beste akuilu bat: honetaz ez da informatzen edo ez da ganoraz informatzen euskaraz! egin dezadan nik behar bezala! Ausartuko naiz esaten horretaz badagoela zerbait Telezaborraren eta Ricardo Gomezaren motibazioan, baina, beno, haiei galdetu beharko litzaieke. Norbaitek elkarrizketatu beharko lituzke. Baina ez dut nik egingo, ze ni jada ez naiz kazetaria, izatekotan beraiek dira, Ricardo Gomez eta Telezaborra, bitartekaritzarik gabeko kazetaritzaren lehen adibide euskaldun xumeak.

Norbaitek pentsatuko du txantxetan nabilela. Ez nabilela esaten serioski etorkizuneko kazetaritza euskalduna Ricardo Gomez edo

Telezaborra bezalako eredueta dagoela. Ba bai, seriozki dihardut. Bi adibide besterik ez dira, eta, noski, ugaritasunetik bakarrik sor daiteke kalitatea. Bi blog euskaldun egon eta biak onak izatea, zorte onegia da hori. Baina 20 sortzen direnean, bakanen bat egongo da txukuna.

Bestalde, bulego orduetarako, behintzat, Internetera konektatzen garenean, hori da erdua. Bulegoa esatean, bulegoari lotutako esparru komunikatiboak uler dezakegu: euskarazko informazio ekonomikoa, profesionala, teknikari lotua, inon garatuko eta hedatuko bada informazio hori euskaraz Interneten izango da. Prentsa arrosa baino esparru informatibo interesgarri eta estrategikoagoak dira horiek, eta inon badute garatzeko aukera, Interneten izango da, ekonomikoki bideragarria izan daitekeelako eta informazio-banaketarako ereduak badaudelako: bitartekorik gabeko kazetaritza, kazetari tituludun gabekoek emana blogetan, edo ingurune korporatibo batean erakunde bakoitzak zuzenean emandakoa...

Gero etxean, butakan, beste zerbait izango dugu eskuartean eta pantailan... orain bezalatsu, akaso.

1. www.slashdot.org
2. www.kuro5hin.org
3. www.barrapunto.com
4. www.sustatu.com
5. javarm.blogalia.com
6. www.MiniD.net
7. www.sustatu.com/1082622124
8. blogs.ya.com/telezaborra
9. filoblogia.blogspot.com
10. Liberationeko bi kazetariren blogak:
liberationwashington.typepad.com eta
liberationnewyork.typepad.com
11. www.spokesmanreview.com/blogs
12. Escolar.net blogeko artikulu interesgarri bat talentuaz eta eskubide itxiez, <http://www.escolar.net/MT/archives/001025.html>

13. Jabi Zabalak komentatzen ditu halako ahalegin batzuk hemen:
www.sarean.com/sarean/000542.html

14. foe.typepad.com

